

Алдын алу және ағарту жұмысы Хаттама № 1

БАЛАНЫҢ БАЛА-БАЛАБАҚШАҒА БЕЙІМДЕЛУІ КЕЗІНДЕ АТА-АНАЛАРҒА ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ КЕҢЕС

Мақсаты: Мектепке дейінгі мекемеде психологиялық қызмет құру қажеттілігі басқа түскен қиындықтарды шешуге қабілеттілігінен байқалады.

Формасы: Ата-аналарға педагогтарға кеңес

Жүргізілген күні: 20.09.2023 жыл

Тобы: ата-аналар педагогтар

Кеңес барысы

Баланы балабақшаға беру немесе бермеу жағдайы жанұяның барлық мүшелерінің эмоциялық күйіне, жанұяның маңызды мәселелеріне байланысты. Қазіргі уақытта көпшілік ата-ананы “Бала үшін балабақша қажет пе?” – деген сұрақ толғандырады. «Мектепке дейінгі мекемелерде тәрбиеленген бала мектепке тез бейімделеді, әлеуметтік қатынасқа жақсы түседі, құрдастарымен қарым-қатынаста тәжірибе жинақтайды» – деген түсінік қалыптасқан.

Баланың балабақшаға бейімделуі өзінің психо-физиологиялық және тұлғалық ерекшеліктеріне, отбасылық қарым-қатынастарына, мектепке дейінгі мекемедегі қатысу шарттарына байланысты. Анасынан және жанұядан тыс жерде ересектер және өзге балалармен жаңа қарым-қатынас орнату бала үшін қиындық тудырады. Әр бала жаңа жағдайға әртүрлі бейімделеді. Мысалы, 2-3 жастағы балалар үшін балабақшаға бейімделу күрделі құбылыс, өйткені анасымен құштарлық сезімі тығыз, анасының жоқ болғаны баланың қарқынды қарсылығын толғатады, әсіресе бала сезімтал болса. Бейімделу уақытында баланың эмоциялық жағдайы көп өзгеріске түседі.

Баланың балабақшаға қиын бейімделу себептері:

- Дәретке өзі отырып үйренбегендіктен;
- Кейбір тағамдарды жеу дағдысы жоқ, мысалы: қызылша, орамжапырақ, картоп;
- Балабақшаға келген алғашқы күндері 2 сағатқа қалу керек. Көбінесе ата-аналар жұмыс тәртібін айтып, баланы күні бойы балабақшада қалдырады. Осының нәтижесінде күрделі және созылмалы мәселелер пайда болады.

Әр отбасында бейімделудің үш түрі бар.

- Жеңіл түрі – баланың мінез-құлығы 10-15 күнде қалпына келеді;
- Орташа ауырлық бейімделу -1 айдың ішінде;
- Ауыр бейімделу – 2 айдан 6 айға дейін. Бала үшін өзінің отбасында өзін ұстау ережелері қалыптасып қалған. Балабақшаға келген күннен бастап үйреншікті өмір сүру ортасы өзгереді.

Бұл неден көрініс табады?

- Баланың эмоционалды жағдайы, ұйқысы, тәбеті нашарлайды;
- дене қызуы көтерілуі мүмкін;
- бала бойында қалыптасып қалған жақсы қасиеттерінің жоғалуы мүмкін;
- иммунитеттің төмендеуі, салмағының азаюы мүмкін. Бала ортаға бейімделгеннен кейін эмоционалды жағдайы қалпына келеді.

Қобалжулары қатты ата-аналардың балалары да балабақшаға қиын бейімделеді, өйткені ата-анасының қобалжуын көріп, баланың қорқынышы ұлғая бастайды. Осы кезде ата-аналар балаға көмек беруі керек.

Психологтің кеңесі:

- Баланы балабақшаға апармас бұрын, оның өзге балалармен көбірек араласуына мән беріңіз. Балалар саябағына, ойын алаңдарына жиі ертіп барып тұрғаныңыз абзал. Құмда ойнауға, әткеншекте ұшуға үйретіңіз;
- Балаңыз баратын топтың тәрбиешісімен алдын ала танысып алыңыз. Баланың бойындағы жеке ерекшеліктерінен хабардар етіңіз;
- Балабақшаның тамақтану ас мәзірімен танысып, баланың үйдегі тамақтануына балабақшада ішетін тамақтар түрін қосыңыз;
- Баланың үйдегі жағдайда өзіне-өзі қызмет етудің алғы шарттарына үйрете беріңіз: жуыну, қолын сүрту, шешіну, өз бетімен тамақтану, дәретке сұрану т.б;
- Баланы ауладағы өзімен құрдас балалармен көбірек ойнатыңыз, жолдастарына қонаққа барсын, әжесінде қонуға қалсын.
- Баламен жағымды эмоционалдық жағдайлар жасау қажет, ол көбіне ата-ана жағынан болуы қажет. Балабақша туралы, оның өзіне керектігін түсіндіріп, балаңызды сүйіп, аймалап, жиі оған өз мейіріміңізді көрсетіңіз.
- Бірінші күні балабақшаға серуенге келген дұрыс: тәрбиешімен танысып, жаңа достар табу үшін.
- Бейімделу кезінде үйде демалыс күндері баламен көп шұғылдану керек.
- Балабақшаға бала тек ауырмай келуі қажет.

Психолог баланың балабақшаға барлық бейімделу уақытында бақылауға алады. Балабақшада баланың өзін еркін сезінуіне қажетті машықтарынан басқа, оның ұжымға араласуға психологиялық дайындығы да аса маңызды. Баланың көңілін ашық, жылтыр заттар өзіне аударады. Мысалы: сабын көпіршіктері, шарлар. Тәрбиешілер баланың назарын топтағы ойыншықтарға аудару қажет. Саусаққа киетін ойыншықтарды алып баламен сөйлесу, доппен ойын ұйымдастырып, жаңадан келген балаларды шақыру керек. Эмоция балалардың өмірінде маңызды роль атқарады. Олар шындықты ұғындыруға және дұрыс қарым-қатынас құруға көмектеседі. Сезім бет-әлпетімізде, іс-әрекетте, ым-ишарадан көрініп тұрады. Тәрбиешілер мен психологтардың балалармен жеке тұлға ретінде қарым-қатынас жасауындағы басты мақсаты – баланы өзі туралы айтуға, өзінің сезімі, ойы, әдеті туралы әңгімелесуге, оны ой елегінен өткізіп баға бере білуге, тек өзіне ғана емес, жанындағы адамдарға да көңіл аудартып, оларды өзіндік табиғи болмысымен қабылдап, ізгі-ниет, ықылас таныта білуге, эмоционалдық көңіл-күй мен мінез-құлықты ұғына білуге үйретуден басталады. Баланың қабілеттерін ашуда, дамуында, бойындағы икемділіктерін байқауға, баланың психологиялық және жеке тұлғалық дамуындағы болатын кемшіліктерінің алдын алуда психологиялық көмектің маңызы зор.

Баланың балабақшаға бейімделуі оның жағдайы мен көңіл-күйінің тұрақтануы болып табылады. Балалар жаңа ережелерге, бір-бірімен сыйластыққа үйренеді. Ең бастысы, ата-ана баланың балабақшаға бейімделуіне өз ықыласы бар екенін түсінуі тиіс. Балабақшаға бейімделу мәселесі мерекеден, демалыстан және жанұяның ішкі жағдайлары өзгергенде (сәби дүниеге келгенде, анасы іс-сапарға кеткенде және т.б жағдайларда) қайта жалғасуы мүмкін. Балабақшада қалу уақытын азайтып, апта арасында үзіліс ұйымдастырумен шешуге болады. Балабақша туралы баламен әңгімелескенде, онда көп нәрсе үйренуге, баланың және тәрбиешісімен достасуға болатындығын айту қажет. Ата-ананың сенімділігі, жайлылығы балаға сенімділік берері сөзсіз. Үйдің жайлы және әдеттенген атмосферасынан ажырап, ол балабақшадан қажеттігін тауып, тәрбиешілермен балалармен жақсы қарым-

қатынасқа түсуге үйренеді. Туындаған мәселелер бірдей болуы мүмкін, бірақ әр ата-анада одан шығу жолдары әртүрлі.

Егер де балаңыз жоғарыда айтылған машықтардың бәріне әдеттенген болса, онда ол балабақшаға баруға толығымен дайын. Дегенмен де, баланы балабақшаға дайындауға көбірек уақыт бөлсеңіз, оның жаңа өмірге бейімделуі оңай болмақ.

Ұсыныс: Ата-ана және топ тәрбиешісі бірлесе отырып балабақшаға жаңадан келген балаға барлық жағынан көмек беру жаңа ортаға бейімделуге түсіністік таныту ұсынылады.

№41 «Назерке» бөбекжай-балабақша психологі: Айжанова А.К

2023- 2024 оқу жылындағы өткізілген ата- аналар жиналысы

Хаттама №2

Жиналыстың өткізілген уақыты: 25.04.2024ж

Қатысқандар саны: 25

Таратылған жадынама саны: 25

Тақырыбы: «Жазғы демалыс кезіндегі қауіпсіздік ережелерін сақтау»

Күн тәртібінде:

1.« Жазғы демалыс кезіндегі қауіпсіздік ережелерін сақтау» тақырыбында қаралды

2.Ата –аналар пікірі

Тыңдалды: №41 «Назерке» бөбекжай- балабақшасының меңгерішісі Утамбаева А .Г ата –аналар жиналысында жазғы демалыстағы жалпы қауіпсіздік ережелері қауіп тек демалыс орындарында емес, балалар алаңында, жолда немесе қоғамдық орындарда да болатының айтып өтті. Ата - ана баласына көшеге, дүкендерге барған кезде үнемі мынаны ескертіп отыруы қажет екенің ескертті.

Таныс емес, бөтен адаммен сөйлеспеңіз :

Мас және қауіпті адамнан алыс жүр және т.б

Сені артыңнан бөтен адам қуса көпшілік арасына жүгіріңіз;

Танымайтын адаммен еріп кетуге немес бөгде авто көлікке отыруға болмайды;

Сонымен қатар бірнеше мысалдар, болған жағдаяттарды атап өтті. Баларды қандай жағдайда болсын қатаң қадағалау керек екенін айтты.

Медбике Бурханова 3 сөз алып жазғы демалыс кезінде балалардың өмір қауіпсіздігін тілсіз жау - өрттен, суға түсу, рұқсатсыз табиғат аясына шығу т.б жағдаяттардан мұқият болу керек тігін түсіндірді. Сондықтан кей ұсыныстарды ескерген дұрыс:

- Балаға күн тиіп қалмас үшін жаздың ыстық күндері міндетті түрде бас киім кигізу керек;
- Баланың тамақ ішер алдында қол жууды әдетке айналдыруын қадағалаңыз;
- Жаз мезгілінде тамақтан уланып қалу қауіпін артатындықтан, жемістер мен көкөністердің балғын болуын қадағалап, жақсылап жуыңыз;
- Баланы бағдаршамнан өтуге үйретіп, автомобиль тигізуі мүмкін қауіп туралы түсіндіріп айтыңыз;
- Балаға ойнау алаңында өзін қалай ұстау керектігін айтыңыз. Соның ішінде, әткеншекке жанынан келу керектігін түсіндіріңіз;
- Баланы жазғы кездегі өрт қауіпсіздігі ережелерімен таныстыру керек. Ересек адамсыз от жақпауын өтініп, оның жылдам тарайтындығын айтыңыз.
- Жазғы демалыс кезінде балаларыңыз әрине көлге барып суға жүзгілері келеді, бірақ ондай жағдайда ӨЗДЕРІҢІЗ жанында болуларыңыз міндетті деп сөзін аяқтады.

Психолог: Айжанова А.К Бүгінгі кездесуіміз «**Жазғы демалыс кезіндегі қауіпсіздік ережелерін сақтау**» тақырыбында болғандықтан жедел қызметтердің деректері бойынша мектеп жасына дейінгі балалардың жарақаттануы және қаза болуы көбінесе өрт шығу, жол жүру ережелерінің бұзылуы, өзен-көлдерде шомылу ойын кезінде орын алады. Қауіп табиғи апаттардан, уандырғыш заттардан, бейтаныс адамдармен қарым-қатынас жасаудан және т.б. туындайтының айтып өтті.

Балалардың кешенді қауіпсіздігін қамтамасыз ету – ата-аналар мен мектепке дейінгі ұйымдардың негізгі міндеті екенің түсіндірілді.

Күнделікті өмірде балаларды қауіпсіздік дағдыларына үйрету қажет:

— баламен әңгімелесіңіз, өмірді сақтауға көмектесетін ережелерді түсіндіріңіз;

— балаларға тұрмыста, көшеде және жолда өзі-өзі дұрыс ұстауға үйретуде үлгі көрсетіңіз;

— мектепке дейінгі ұйыммен байланыста болыңыз: топ тәрбиешілерінің, әдіскердің, мектепке дейінгі ұйым басшысының байланыс телефондарын жазып алыңыз;

— баланың күні бойы қай жерде жүргенін білу қажет: бала тәулігіне 24 сағат ата-аналардың бақылауында, қамқорлығы мен назарында болуы тиіс;

— балаларды ересектердің қарауынсыз қалдырмаңыз, балалардың уақыты немен өтетінін бақылау жайында жадынама таратылды.

Қорытынды: Жазғы демалыс кезіндегі қауіпсіздік ережелерін сақтау балабақшада және отбасында жүзеге асырылсын. Баларды қандай жағдайда болсын қатаң қадағалау.

Ұсыныс: Ата –аналар тарапынан балаларының қауіпсіздігін ата –ана қамқорлығы деп ұсынысты қолдады.

Психолог : Айжанова

А.К

Хаттама № 3

«3-6 жас аралығындағы балалардың психологиялық денсаулығы»

Тақырыбы: «3-6 жас аралығындағы балалардың психологиялық денсаулығы»

Мақсаты: Баланың физикалық және психологиялық денсаулығын нығайту және 3-6 жас аралығындағы баланың салауатты өмірінің қалыптасуындағы басты фактор оның қимыл-қозғалыс әрекетінің қаншалықты дұрыс жолға қойылғандығымен байланысты туралы кеңес беру.

Қатысқандар: Ата-аналар және педагогтар.

Формасы: Баядама оқылды және психологиялық кеңес беру

Мерзімі: 10.11.2023 жыл

Жиналыс барысы : Мектеп жасына дейінгі шақта дені сау тұлғаны қалыптастыру физикалық тәрбие беру мен оның тұлғасын, тіл табысу мен креативтілікті, өзін-өзі бағалау адекваттылығын, автономдылығын, өзін-өзі басқаруын дамытуға әсер ететін, гигиеналық ұйымдастырылған және арнайы жасалған әлеуметтік ортада, бағытталып дамуымен әрекетті байланысын қамтамасыз ету болып табылады. Мектепке дейінгі шақта тәрбиелік жұмыстар жасалу кезінде баланың өз денсаулығына деген позитивті күтім жасау динамикасы байқалады. 5-тен 7 жасқа дейінгі жас аралығы баланың өз денсаулығына деген саналы қарым-қатынасын және физикалық мүмкіндіктері мен психологиялық дамуын қалыптастырудың қолайлы уақыты болып саналады. Балада өз денсаулығына деген жасампаз ұстанымын қалыптастырудың маңызды алғышарттары болып, салауатты өмір салтына қажеттілігі болуымен шарттанады, ол ерекше шарттар қатарын орындау кезінде қалыптасады, олардың бәрі баламен, оның өз физикалық қабілеттерін рефлексиялау және олардың денсаулық күйімен байланысты болып келеді. Бала ағзасының қозғалыс белсенділігіне қажеттілігі әр балада әртүрлі және көптеген физиологиялық, әлеуметтік-экономикалық және психологиялық факторларға байланысты болады. Баланың қозғалыс белсенділігіне қажеттілік деңгейі көбінесе тұқым қуалайтын және генетикалық белгілермен анықталады. Ағзаның қалыпты дамуы мен қызмет етуі, денсаулықты сақтау үшін қозғалыс белсенділігінің белгілі бір деңгейі қажет. Бұл аралықта қозғалыс белсенділігінің ең төменгі, оңтайлы және ең жоғарғы деңгейлері болады. Баланың физикалық және психологиялық денсаулығын нығайту дегеніміз – әр баланың бірін-бірі қайталамайтын жеке тұлға екендігін ескере отырып, оның өз өмір жолын таңдауға еркі бар, өзінің табиғи қабілеттерін дамытуға құқығы бар, өзінің «мені» бар сапаларын сақтай отырып, дене дамуын нығайту. Балаға өз қызығушылығы мен сұранысы және мақсаттары бар тұлға деп қарау қажет. Нығайту жүйесі тұлғаның еркін дамуымен, оның физикалық, интеллектуалдық, эмоционалдық, психологиялық, моральдық-еріктік және құндылық қабілеттерінің үйлесімді

дамуы үшін бүкіл адамзат цивилизациясының мәдени жетістіктері негізінде дамуы жүзеге асу үшін жағдай жасайды. Мектепке дейінгі кезең – бала ағзасының

өте қарқынды дамитын кезеңі. Яғни осы жас шамадағы баланың ағзасының барлық жүйке жүйелері мен дене мүшелерінің және жүйкелік-психикалық дамуы қалыптаса түсетін кезі. Ал жекелеген жүйелер, мүшелер - жүрек, тамыр, жүйке психологиялық тыныс алу, имуналдық жүйелері толыққанды жетілмесе, онда бала ағзасының қорғаныс күші және ауруға қарсылықты көрсете алуы әлі де жеткіліксіз болып келеді. Бала аз қимыл-әрекет жасағанда ауруға жиі ұшырайды. Сондықтан да мектепке дейінгі ұйымда осы денсаулық сақтау іс-шаралары міндетті түрде кешенді және жүйелі түрде жүргізілуі қажет. Сонда ғана жаңа өсіп келе жатқан өскелең ағза сыртқы факторлар әсеріне төтеп бере алатын болады. Мектепке дейінгі білім беру ұйым әрекетінің басым бағыттарының бірі - әр баланың физикалық және психикалық денсаулығын сақтауға жағдай жасау, балалардың дұрыс эмоционалдық саулығын сақтау, әрбір баланың ерекшелігін сақтауға, педагогикалық сүйемелдеуіне жағдай жасау болып табылады. Осының бәрі – денсаулық сақтау кеңістігі немесе білім беру мекемесінің денсаулық сақтау ортасы деген түсінікке жатады. Денсаулық сақтау ортасы дегеніміз – баланы икемді дамытатын, қысым көрсетпейтін орта, оның негізіне балалардың эмоционалды жайлы ортасы мен жағымды күн тәртібі жатады. Қазіргі кезде денсаулық сақтау кеңістігі әлеуметтік-гигиеналық және психологиялық-педагогикалық, әдеп-этикалық, экологиялық, денсаулықты сауықтыру білім беру жүйелерінің кешенді шаралары деп қарастырылады. Осы кешенді шаралар баланың отбасында, балабақшада, тұрмыстық ортада аман-сау дамуына, психологиялық және физикалық денсаулығына жағдай жасайды.

Қорытынды:

Мектепке дейінгі жаста баланың денсаулығының өмір бойы қалыптасуы орындалады. Бұл жаста дене тәрбиесінің ұйымдастырылуы баланың алдағы уақыттағы дамуына әсерін тигізеді. Осы жас аралығында баланың өзіндік қасиеттері, оқу әрекетіне қызығушылығы және баланың қабілеттері ашыла бастайды. Мектепке дейінгі балалардың жасында дене шынықтырудың қалыптасуы оқу-тәрбие үрдісінде қоршаған ортаны танып білуде, жолдастарына және өзіне деген оң көзқарастық орнатады. 3-5 жас аралығындағы баланың салауатты өмірінің қалыптасуындағы басты фактор оның қимыл-қозғалыс әрекетінің қаншалықты дұрыс жолға қойылғандығымен байланысты. Себебі, қимыл қозғалыс жаттығулары бұлшық еттерге қан жүгіртіп, ағза қорегін арттырады. Балалар үшін қозғалыс әрекеті үлкен мұқтаждық болып табылады. Қозғалыс - бала үшін үлкен бір қуаныш көзі, сондықтан да қимыл күші оның денесін нығайтумен қатар психикалық дамуына үлкен әсерін тигізеді. Сондықтан мектеп жасына дейінгі балалардың мұндай қозғалыстарын дұрыс жоспарлап, оны іске асыру балалардың қимыл дағдыларын дұрыс қалыптастыруға, саналы қозғалыстарды көбейтуге, ағзаның бейімделу қабілетіне және психологиялық тұрғыда қалыпты дамуына әсер етеді.

№41 «Назерке» бөбекжай-балалабақшасының №5 «Желкен» мектепалды даярлық топ балаларының ата-аналарына жүргізілген «Балаңыз мектепке дайын ба?» атты сауалнама қортындысына жазылған

Хаттама №3.1

Топ: №5 «Желкен» мектепалды даярлық топ ата-аналары.

Сауалнама жүргізілген күн: Мамыр 2023-2024 оқу жылы

Ата-ана саны: 20

Сауалнама тақырыбы: «Балаңыз мектепке дайын ба?»

Сауалнама мақсаты: Мектепалды даярлық топ ата-аналарына жүргізілген «Балаңыз мектепке дайын ба?» атты сауалнама қортындысы бойынша балалардың мектепке қаншалықты дайын екенін анықтау.

Қорытынды: № 5 «Желкен» мектепалды даярлық топ балаларының ата-аналарына «Балаңыз мектепке дайын ба?» атты сауалнама жүргізілді. Сауалнама 17 сұрақтан 2 «иә» және «жоқ» жауаптан құралған. Ата-аналарға сауалнама толтырған кезде нақты және дұрыс жауап берулері ұсынылды. Сауалнама сұрақтарының барлығы мектепке байланысты екені ата-аналарға түсіндірілді. Ата-аналардың сауалнамаға берген жауабы арқылы қаншалықты баланың мектепке дайын екені анықталды. Яғни мектепке толық дайын деген жауаппен 17 ата-ана 81% ал мектепке толық дайын емес жауаппен 4 ата-ана 19 % анықталды.

Психолог тарапынан ата-аналарға ұсыныс:

Жақсы нәтижеге қол жеткізу үшін балаңызға қолдау көрсету
Мектепке баланы психологиялық дайындау
Балаға мектеп туралы көп мағұлмат беру.
Баланың ұсақ қол моторикасын дамыту.
Балаңызбен өзара қарым - қатынас пен сенімділікте болу.

№ 41 «Назерке» бөбекжай-балабақша психологі: Айжанова А.К

№41 «Назерке» бөбекжай-балалабақшасының №7 «Күншуақ» мектепалды даярлық топ балаларының ата-аналарына жүргізілген «Балаңыз мектепке дайын ба?» атты сауалнама қортындысына жазылған

Хаттама№3.2

Топ: № 7 «Күншуақ» мектепалды даярлық топ ата-аналары.

Сауалнама жүргізілген күн: Мамыр 2023-2024 оқу жылы

Ата-ана саны: 24

Сауалнама тақырыбы: «Балаңыз мектепке дайын ба?»

Сауалнама мақсаты: Мектепалды даярлық топ ата-аналарына жүргізілген «Балаңыз мектепке дайын ба?» атты сауалнама қорытындысы бойынша балалардың мектепке қаншалықты дайын екенін анықтау.

Қорытынды: № 7 «Күншуақ» мектепалды даярлық топ балаларының ата-аналарына «Балаңыз мектепке дайын ба?» атты сауалнама жүргізілді. Сауалнама 17 сұрақтан 2 «иә» және «жоқ» жауаптан құралған. Ата-аналарға сауалнама толтырған кезде нақты және дұрыс жауап берулері ұсынылды. Сауалнама сұрақтарының барлығы мектепке байланысты екені ата-аналарға түсіндірілді. Ата-аналардың сауалнамаға берген жауабы арқылы қаншалықты баланың мектепке дайын екені анықталды. Яғни мектепке толық дайын деген жауаппен 22 ата-ана 91% ал мектепке толық дайын емес жауаппен 2 ата-ана 8 % анықталды.

Психолог тарапынан ата-аналарға ұсыныс:

Жақсы нәтижеге қол жеткізу үшін балаңызға қолдау көрсету
Мектепке баланы психологиялық дайындау
Балаға мектеп туралы көп мағұлмат беру.
Баланың ұсақ қол моторикасын дамыту.
Балаңызбен өзара қарым - қатынас пен сенімділікте болу.

№ 41 «Назерке» бөбекжай-балабақша психологі: Айжанова А.К

2023- 2024 оқу жылындағы өткізілген ата- аналар жиналысы

Хаттама № 1

Жиналыстың өткізілген уақыты: 17.01.2024 ж

Қатысқандар саны: 32

Таратылған жадынама саны: 32

Тақырыбы: Қоғамдағы зорлық- зомбылық жағдайлар

Күн тәртібінде:

1 Қоғамдағы зорлық –зомбылық жағдайлар

Жауапты : №41 «Назерке» бөбекжай- балабақшасының меңгерішісі

Утамбаева А .Г

2 Балаларды зорлық-зомбылықтан қорғайық

Жауапты : Айжанова А.К

Тыңдалды: №41 «Назерке» бөбекжай- балабақшасының меңгерішісі Утамбаева А .Г ата –аналар жиналысында қоғамдағы зорлық –зомбылық жағдайлар туралы тоқталды. Отбасы - бұл баланың алғашқы әлеуметтік мекемесі. Бұл әрдайым өзін қауіпсіз сезінетін орын, бірақ кейде керісінше жағдай туындайды: отбасы - бала үшін ең қауіпті жер.Зорлық-зомбылық - әлсіз және қорғансыз адамдарға (балаларға) күш қолдану немесе психологиялық шабуылдар. Бірақ зорлық-зомбылық әрекетсіздікте болуы мүмкін, бұл баланың физикалық және психикалық денсаулығына қауіп төндіреді. Егер зорлық-зомбылық пен отбасы бір болса, екі есе қауіпті.

Бұл құбылыстың пайда болуы әдетте ХІХ ғасырға, қоғамның индустриализациясы басталып, балалар қанауға, жұмысқа жіберіліп, оқудан және болашағынан айырыла бастайды. Содан кейін балаларды зорлық- зомбылық пен қанаушылықтан қорғайтын алғашқы қоғамдық ұйымдар пайда бола бастады.

XX ғасырда балалар мен балаларға қатысты зорлық-зомбылық мәселесін зерттеудің жаңа тәсілдері пайда болды. Алғашқы классификациялар құрастырылды. Содан кейін зорлық-зомбылық педиатриялық, психиатриялық және заңды болып екіге бөлінді.

Алдын алудың негізгі бағыттары: білім беру және ақпарат. Мұны балалармен, ата-аналармен, балалар мекемелерінің қызметкерлерімен және барлық азаматтармен байланыстыру керек. Айта кету керек:

- зорлық-зомбылық деген не туралы
- оның түрлері туралы,
- егер сіз куәгер немесе зорлық-зомбылық құрбаны болсаңыз не істеу керек,
- зорлық-зомбылық үшін жауапкершілік қандай
- онда зорлық-зомбылық туралы хабарлауға болады (ұйымдар, телефондар).

Сіз «қалай зорлық-зомбылықтың құрбанына айналуға болмайды» контекстінде айтпауыңыз керек, өйткені бұл бірден өзін-өзі айыптауға мүмкіндік береді. Мақалада айтылғандай, зардап шеккендер өздерінен себеп іздеуге бейім, бірақ олай емес

2.Тыңдалады: Балаларымызды зорлық-зомбылықтан қорғайық.

№41 “Назерке” бөбекжай-балабақша психолог маманы А.Айжанова сөз алды.

Тақырыптың өзі айтып тұрғандай қазіргі заманның көкейкесті мәселесі балаларды қорлау, зорлау фактілерінің көп тіркелуінде.

Педофилдер қайдан шығуы мүмкін?

Мысалы: ол өзімізді қоршаған ағайын-туыс, көрші көлем, әкесінің достары, өгей әке, жақын адамдардың тарапынан болуы мүмкін екендігіне және өмірде болған оқиғаға тоқталады.

Телидидардан КТК арнасында ата-аналардың келісімімен 3-6 жас аралығындағы балаларға эксперимент жүргізілді. Эксперимент барысында кейбір балалардың бөгде адамға алданып, ізіне еріп кеткендігін көріп ата-аналардың өздері де таң қалды. Осы эксперимент арқылы баланың сенгіш болып келетіндігі анықталды.

Ата-аналардан мынадай ескертулерді балаға түсіндіріп айтып отыруы сұралды

-Бөгде адаммен сөйлеспе.

-Тәтті сыйлық беремін десе, барма.

-Анаңа қоңырау шалдым десе де барма.

-Жүр мен сені ана жерде сыйлық күтіп тұр соған апарайын десе де барма.

-Ана жерде анаң күтіп тұр десе де барма.

Балаларға қауіпсіздік туралы ескерту ата-ананың міндеті болып табылады.

Балаңызға “болмайды” деген б ұғымды үйретіңіз:

- 1.Бөгде адамға есік ашуға болмайды.
- 2.Қаншалықты қызықты нәрселер ұсынып,мәжбүрлесе де,таныс емес адаммен ешқайда барма.
- 3.Таныс емес және аз танытын адаммен сөйлеспе және ешқандай сыйлық қабылдама.
- 4.Бөгде адамның көлігіне отыруға болмайды.
- 5.Қараңғылық түскен кезде көшеде ойнауға болмайды.
- 6.Подъездге және лифтке таныс емес адамдармен бірге кіруге болмайды.

Зорлықтан құтылуға болады,бірақ ол үшін балаға “жеті тыйым ережесін” игеруге көмектесіңіз:

- 1.Бейтаныс адамдармен көшеде сөйлесуге және оларды үйге кіргізуге болмайды.
- 2.Бейтаныс ер адаммен подъездке және лифтке кіруге болмайды.Одан басқа үлкендерді күту немесе кез-келген әйелмен кірген дұрыс.
- 3.Үлкендерсіз(ата-ана,мұғалім және үлкен туыстар) бөтеннің көлігіне отыруға болмайды.
- 4.Бейтаныс адамдардан сыйлық алуға және олардың үйге немесе басқа да жерлерге бару туралы ұсыныстарына келісуге болмайды.
- 5.Жалғыз далада кідіруге болмайды,әсіресе қараңғы түскен уақытта.
- 6.Бейтаныс адамдарға пәтер есігін ашуға болмайды (бейтаныс адам су сұрауы,телефон арқылы қоңырау шалуға рұқсат сұрауы,ата-анаға хат немесе құжаттарды қалдыруы мүмкін)

“Қауіп-қатер тобымен”(маскүнем,араққор,нашақор және т.б)

Құрметті ата-аналар,қазір мен сіздерге прокуратураның ұсынуымен жасалған “Жеке қауіпсіздік ережесі”,ата-аналар мен балаларға арналған жадынаманы таратамын.

Осы жадынаманы мұқият оқып шығыңыздар және де тума-туыстарыңызға,дос жарандарыңызға таратуларыңызды сұраймын. Әр уақытта осы жадынаманы

ескере жүріңіздер. Қорыта келгенде балаңыз бұндай жағдайдайға тап болмас үшін балаға әр уақытта мейрім, жылулық, шапағат сыйлай білейік.

Шапағатсыз, мейірімсіз, жылулықсыз баламыз жаман аттаққа ие , яғни бөгде адамдарға еріп кетпеуіне кім кепіл?

Сақтансаң сақтармын, дегендей әруақытта сақ жүріңіздер.

Сөз алғандар:

№2 «Айгөлек» тобының ата-анасы Кулданова Г мен бүгінгі жиналыстан зорлық-зомбылықтың алдын алу туралы көп мағұлмат алдым. Көрсеткен видео роликтеріңіз өте әсерлі болды.

№6 «Елік» тобының ата-анасы Ахметова А бүгінгі жиналыстан күнделікті өмірде кездесетін жағдайлардың алдын алу туралы берілген мағлұматтарыңызға ризашылығымды білдіремін.

Ұсыныс: Ата-аналармен бірлесе отырып , баланы зорлық-зомбылықтан қорғайық.

Қаулы:

1 Отбасында және білім беру орындарында балаларды бөгде адамдармен қарым-қатынас жасауға болмайтын жөнінде түсіндіру жұмыстары жүргізілсін.

Психолог : Айжанова А.К

Хаттама № 4 «Үш жастағы баланың ерекшелігі мен қасиеті»

Тақырыбы: «Үш жастағы баланың ерекшелігі мен қасиеті»

Мақсаты: «Үш жастағы баланың ерекшелігі мен қасиеті» туралы ата – аналарға кеңес беру.

Қатысқандар: №8 «Көжек» №9 «Балапан» топтарының ата-аналары, тәрбиешілер,

Формасы: Психологиялық кеңес беру

Мерзімі: 19.12. 2023- 2024 оқу жылы

Қорытынды : «Үш жастағы баланың ерекшелігі мен қасиеті» қарастыруға себін тигізетін үш түрлі көзқарас бар: Біріншіден, бұл дағдарыс баланың өтпелі кезеңіне байланысты. Өйткені бала психологиясында бұл кезеңде жаңа-құрылымдар мен саналы ерекшеліктер пайда болады. Бала психикасының дамуындағы дағдарыстың пайда болуын оның жақын арадағы даму аймағына қатысты қасиеттердің өзгеру заңдылығымен ұштасты түрде іздестіру керек болады. □ Үш жастағы дағдарыстың екінші көрінісі – қырсығу. Жағымсыздық қырсығудан өзгеше қылық. Қырсығудың өзін қасарысудан ажырата білу керек. Егер жағымсыздыққа әлеуметтік сипат тән болса, яғни бала ересектердің айтқанына керісінше әрекет жасайтын болса, қасарысу сипаты болғаны. Баланың ызасы өзгермелі болады деп айтуға болмайды. Баланың дағдарысқа ұшырау кезеңіне дейін оның өзіне деген ниет-қылығының себептерін қалайша болатындығына көз жеткізуіміз керек. □ Үшінші сәт – баланың қыңырлық кезеңі. Жағымсыз қылықтар баланың қандай да болсын ересектерге қарсы қарсы бағытталған әрекеттері. Қырсықтықтың қасарысудан айырмашылығы , ол қалайда өзінің қажетін орындауға табандылық көрсетуі. □ Енді төртінші ерекшелік – өзіндік ерік немесе өзімшілдік мінез деп аталады. Бұл баланың дербестік бағытын көрсетеді. Енді бала бәрін өзі істегісі келеді. Талданып отырған дағдарыс түрлерінің бұдан басқаша үш түрі бар деп жүр, бірақ олардың қосымша ғана маңызы бар. Оның біріншісі – қарсылық көрсету. Баланың мінез-құлқындағы бірқатар көріністердің бәрі қарсыласу сипатында болады. Оның мінез-құлқы өзгелерге қарсыласу ерекшеліктермен көрініс беріп, өз маңындағылармен ұрысып, таласып, үнемі ренжісу жағдайында болып көрінеді. Баланың атаанасымен қақтығысы әдетке айналды. Осыған орай баланың өзі елеусіз қалады. Мысалы, бұрын тату болған жанұяда бала өз анасына «сен ақымақсың» дейді. Бала өз ойыншықтарын да бағаламауға тырысады, оларды ұстағысы келмейді, оның сөздерінде балағаттау мен кемсіту сөздері пайда болады. Мұндай сөздер орынсыз айтылады. Бұлардан басқа тағы да екі жақты ерекшелік болатынын атап айту керек. Үйдегі жалғыз бала болғандықтан , оның талап-тілектерінің бәрі орындалып, ол нағыз өзінің өктемдігін жүргізуге тырысып бағады. Бұл көрініс әр түрлі жанұяда түрліше болып келетіні байқалады. Ондай бала жанындағы адамдарға айтқанын істетіп, айдауына жүргізгісі келеді, яғни оның шешесі үйден шықпауы тиіс, бала талабы бойынша шешесі бөлмеде болу, талаптарының бәрін оған алып

беру керек, ұсынған тағамды жемейді, өзі сүйген тамақты ғана ішеді. Бала айналасындағы адамдарға билік жүргізу үшін неше алуан тәсілдерді табады. Ол барлық талаптары орындалған жағдайда өзгелердің бәріне әмірші болғысы келеді. Ал кейбір жанұяда мұндай сипат қызғаншақтық деп те аталады. Өзінен жасы кіші не үлкен баланы қызғанатын болады. Міне үш жастағы баланың бойында жиі кездесетін мінез нышандары осындай. Бұл ерекшеліктердің бәрі бала тәрбиесіне байланысты пайда болып отырады. □ Дағдарыс кезінде баланың бойында қайта құрылатын психикалық өзгеріс не? Бұл бала маңындағы жақын адамдарына – әкесі мен шешесіне және олардың беделіне деген әлеуметтік көзқарасын білдіреді. Сондай-ақ баланың «Мен» деген өзіндік ерекшелігін танытқысы келіп, оның бойында бірсыпыра мінез-қылықтары пайда болады. Ондай қылықтар ортадағы жағдайды өзгертеді. Бір сөзбен айтқанда, дағдарыс баланың жеке тұлғасы мен оның маңындағы адамдардың өзара әлеуметтік қарым-қатынасын қайта құрып, оларды өзгертіп отыруға бағытталатын психикалық фактор деп санауымыз керек

Ұсыныс: Ата-ана және топ тәрбиешілеріне үш жастағы дағдарыстан өту үшін балаға бірлесе отырып көмек беру ұсынылады.

№41 «Назерке» бөбекжай-балабақша психологі: Айжанова А.К

Хаттама № 5

Гипербелсенді баламен жұмыс

Мақсаты: Мектепке дейінгі ұйымдардағы гипербелсенді баламен жұмыс отбасында және топ ішінде балаға психологиялық көмек.

Формасы: Ата-аналарға педагогтарға кеңес

Жүргізілген күні: 23.01.2024 жыл

Тобы: ата-аналар педагогтар

Кеңес барысы: Ата-аналарға және педагогтарға гипербелсенді баламен жұмыс түрлеріне жеке тоталу гипербелсенді баламен жұмыс жасау жөніндегі кеңестер беріліп сұрақтар қойылды.

Гипербелсенді баламен жұмыс жасау жөніндегі кеңестер: Күн тәртібін белгілеп, күнделікті құрған кестеңіз бойынша жүруге тырысыңыз. Оған қоса кестедегі әр тармақты белгілі бір уақытта ғана орындаңыз. Баланың дүрс ұйықтауын қадағалап, тағам үлесінен тағамдық бояғыштары бар өнімдерді алып, тәтті, тұзды, ашты тағамдарды аз беруге тырысыңыз.

- Гипербелсенді бала сөгіп, ұрысуыңызды қабылдамайды. Ал кез-келген мақтауға ерекше қуанады. Сондықтан оны әр кішкентай жетістігі үшін де мақтап отырыңыз. Үлкен жетістіктері үшін тәттілер мен ойыншықтар беруіңізге болады.
- Балаға жанына жағымды орта жасап беріңіз. Үйде онымен ойнап, тапсырмаларды бірге орындайтын арнайы бұрыш болғаны дұрыс.
- Бала бойындағы артық энергияны спортқа бұруға болады. Балаңызға белгілі бір салада дамуы үшін қызығушылық танытатын сүйікті іс тауып беріңіз. Ол баланың өзіне сенімді болуына ықпал етеді
- Жағдайды тыныштыққа өзгертіп, баланы тыныштандыру қажет. Оны құшақтап, басынан сипап, ұйықтар алдында ваннаға шомылдыруға болады. Шомылдырғаннан кейін ертегі оқып беріп, массаж жасап, баяу әуен қосып қойған дұрыс. Мұндай әрекеттерді күнделікті жасап отыру қажет.
- Салатын тыйымдарыңызды нақтылап, тұрыс тапсырмалар бере біліңіз. Баланың қалай жасамауы керектігі жайлы емес, қалай жасағаны дұрыс боларын айтып түсіндіріңіз. Яғни, "жоқ" деген сөзден аулақ болып, қалауының баламасын ұсыныңыз. Оның ойлауы толық дамымағандықтан, беретін тапсырмаларыңызды нақты әрі ұғынықты етіп жеткізе білу керек. Онымен қысқа сөйлемдер арқылы сөйлескен дұрыс.
- Егер балаға бірден бірнеше тапсырма беретін болсаңыз, оның тапсырмаларды қабылдауы қиынға соғып, ең болмаса біреуін де орындауы күман тудырады. Не тапсырманы бір-бірден беріп, не тапсырмаларды логикалық тізбек құру арқылы бергеніңіз жөн.

Хаттама № 6

«Ойынның бала психологиясының дамуына әсері»

Тақырыбы: «Ойынның бала психологиясының дамуына әсері»

Мақсаты: Бала өмірінде ойынның маңызы зор екендігін және ойын - баланың жан серігі жан –жақты дамуына әсері бар екендігіне ата-аналарға баядамалар оқылып, кеңес беру.

Қатысқандар: Барлық топ ата-аналары мен тәрбиешілер

Формасы: Психологиялық баяндама оқу кеңес беру.

Мерзімі: 26.02. 2023- 2024 оқу жылы

Кеңес барысы: Қазақ халқының дәстүрлік танымында адамның балалық шағы - ойын баласы деп аталады. Бұл — заңды құбылыс. Өйткені баланың өсіп, өркендеуі, дүниені танып білуі ойынмен байланысты. Қай заманда да қай халықтың өмірінде болсын баланың мектепке дейінгі кезеңінде ойынның атқаратын қызметінің мәні орасан зор. Ойын өмір қажетінен туған балалық шақтың ажырамас шарты. Бала үшін ойын-іс әрекет, еңбекке бастайтын қимыл-қозғалыстың жебеуші шарты болумен қатар дүниені танып білу, түсіну, ұғынудың кілті. Сондықтан ойын туралы ғылыми зерттеу жүргізген ғалымдар да, тәлім-тәрбие ісімен шұғылданушы педагогтер де ересек адамдар үшін жұмыс, қызмет, еңбектің мәні қандай болса, бала үшін ойынның да мәні сондай деген орынды тұжырым жасайды.

Халық даналығында — «ойнай білмеген, ойлай да білмейді, ойында озған өмірде де озады» — деген аталы сөзінің сырына жүгінсек мектепке дейінгі кезеңдегі баланың ойынға деген құлқы, қарым-қатынасы олар өсіп өркендеп, есейгенде де өміріне жалғаса кететіндігін дәлелдерлік дәйекті деректер жетерлік. Оны біздің де күнделікті тәжірибеміз жан-жақты айқындап отыр. Біз бақылау жасап, тәжірибе жүргізген мектепке дейінгі қоғамдық мекемелеріндегі және бірнеше жылдар бойы жинақталған деректерге зейін аударғанда жасаған пайымдауларымыз — бала ойында қандай болса, кейін ер жетіп, есейіп еңбекке араласқанда да, оқуда да, қызмет бабында да, атқаратын жұмысының барысында да көбіне сондай болатындығына көзіміз жетуде. Өйткені бала өзінің іс-әрекетін, күш-жігерін ойын арқылы машықтандырып, өзі қарым-қатынаста болған заттар мен құбылыстардың сыр сипатын ойын барысында ұғынады. Болашаққа тән болмыс нышандары айқындала түседі. Мектеп жасына дейінгі балалардың жан-жақты дамуы үшін ойынның ролі ерекше.

Тәрбиеші бағдарламада көрсетілген сюжетті ролдік, қимыл-қозғалысты, дидактикалық және басқа да ойын түрлерін пайдалана отырып, топтағы баланың ойын әрекетін ұйымдастыра білуі тиіс. Ойын барысында балалардың айналадағы дүние жайында мағлұматтары кеңейіп /таным белсенділігі артып/, игерген білім — машықтары негізінде бір сюжетке орай басты кейіпкерлерге еліктеуі /шығармашылық белсенділік/, ойын

ойнауға өзіне серік тауып алуы, онымен шынайы қарым-қатынас орната отырып, таңдап алған рөлдеріне деген жауапкершілігі арта түседі. Ойын - балалардың оқуға, еңбекке деген белсенділігін арттырудағы басты құрал.

Бала ойын ойнағанда өмірде көрген-білгенін өзіне ұнаған адамның іс-әрекетіне еліктеп отырып бейнелейді. Бала үшін өзіне ұнаған адамнан артық ештеңе жоқ, оған барлық жағынан ұқсағысы келеді. Жалпы бала табиғаты өзін бірнеше есе үлкен ғып көрсетуге бейім. Тез есейгісі келіп, бәрін өзім істеймін деп талпынады. Баланың осы талпынысын мұқалтпай, сен үлкенсің, мен көмектесіп жіберсем, бәрін де өзің істей аласың деп, сенім білдіре тәрбиелеу ұтымды әдіс. Үлкен адам мен баланың айырмашылығы үлкендердің сана-сезімі мен іс-тәжірибеснің молдығында ғана.

№41 «Назерке» бөбекжай-балабақша психологі: Айжанова А.К

Хаттама № 2

«Балалардың жас ерекшеліктері»

Тақырыбы: «Мектеп жасына дейінгі балалардың психологиялық ерекшеліктері»

Мақсаты: Мектеп жасына дейінгі балалардың психологиялық ерекшеліктерін әр жас ерекшеліктеріне тоқталып кеңестер беру.

Формасы: Ата-аналарға педагогтарға кеңес

Жүргізілген күні: 18.10.2023 жыл

Тобы: ата-аналар педагогтар

Кеңес барысы : Мектепке дейінгі кезеңде бала психикасы дамуының негізгі бағыттарын түсіндіріп кету

3-тен 6 жасқа дейінгі аралықты мектепке дейінгі кезең деп есептейді. Бұл кезде бала алғышқы кезеңмен салыстырғанда тез өсіп, салмағы тез артады. Жоғары жүйке жүйесінің дамуы да жоғарылайды, бойының өсуінде де өзгерістер байқалады. Мысалы, 5 жасында 6-7 см-ге артса, 6 жаста 7-8 см өссе, 7 жасында 10см өседі. Баланың кеуде клеткасының өсуіне байланысты аяғы мен дене пропорциясы өзгереді. Бұлшық еттері дамиды, денесі кішкене кезеңмен салыстырғанда сымбатты бола бастайды. Қимыл қозғалысының дамуы бұлшық етінің дамуына үлкен әсерін тигізеді. Сонымен қатар қанайналым жүйесінің жұмысында да өзгерістер байқалады. Жүрегінің көлемі 4 жас пен 1 жасты салыстырғанда 4-5 есе артады. Сәбилік кезеңмен салыстырғанда қан тамырларының соғуы да жиілейді. 5-6 жаста қан тамырларының соғуы төмендейді, бірақ ересек адаммен салыстырғанда баланың қан тамырының соғуы жиі болады. 7 жасқа келгенде бас миы салмағы артады, яғни 3 жаста 1200 грамм болса, 7 жаста 1250 грамм болады. 3 жасқа дейін баланың екінші сигналдық системасының дамуы психикасының дамуына өзіндік сепігін тигізеді. Өйткені бала құрбы-құрдастарымен, айналасындағы үлкен адамдармен жиі-жиі тілдік қарым-қатынаста болады, бұның өзі баланың логикалық ойлауына ерік сапасы мен есінің, қабылдауы мен қиялының, зейінінің дамуына әсер етеді. Соның нәтижесінде баланың алдыңғы кезеңдермен салыстырғанда қоршаған ортамен қарым-қатынасы артып, жас кезеңіне тән өзіндік ерекшелігі қалыптасады.

3 жастан кейінгі кезең сәбилік кезеңнен мектепке дейінгі өту кезеңі деп есептеледі. Осы кезде бала заттармен өз бетінше әрекет етуге талпынады, бірақ әлі де болса үлкендер тарапынан қамқорлық күтеді. Сөйлеуі дұрыс дамып жетілуіне байланысты, сөзі анық емес, түсініксіз болады.

4 жасқа келгенде денесінің бұлшық етінің күші артып, ептілігі, икемділігі, қозғалысқа икемділігі байқалады. Доптың немесе басқа бір заттарды нысанаға лақтырып қағып алуды үйренеді, бірақ көргені мен естігенін ұзақ есінде сақтап, өз мағынасында тез жаңғыртып бере алмайды. Рөлдік ойындарын да күнделікті көріп жүргендерін ғана бейнелейді.

5 жасқа келгенде қимыл-қозғалысының нақты дамуына байланысты, жүру, жүгіру, секіру, қабырғадан өрмелеу, еңбектеу, шаңғы, шана, велосипед тебуді үйренеді. Үлкендермен еркін қарым-қатынас жасауына байланысты баланың грамматикалық сөздік өоры молайып, тәрбиешінің айтқан сөздерін жақсы түсініп, оған өзінің түсінігі бойынша жауап береді. Осы кезде тәрбиешінің тапсырмасын және қарапайым еңбек әрекеттерін де орындайды. Үлкендердің басшылығымен көптеген

әдет-дағдыларды меңгеру де бала психикасының дамуына көп ықпалын тигізеді. Ертегі және әңгімедегі кейіпкерлерге өзінше баға беріп, талдау жасайды, соның нәтижесінде қиял, ойлау, есте сақтауының дамығандығын байқаймыз. Бала ұжыммен бірігіп, ойнап, еңбек әрекеттерінің нәтижесінде өзінің жасаған жұмысына эмоциялық баға беріп, эстетикалық талғамы артады. Бала 6 жасқа келгенде ерекше қарқынмен дамып, дене бітімі күрделенеді, Барлық органдарының жұмыс істеу қабілеті артады, оқу әрекетін орындағанда да, қағаз-қарындашпен де еркін әрекет ете алатын болады. 6 жасқа келгенде сөздің тура және жанама мағынасын түсінеді. Бұл жаста ойынның мазмұны күрделеніп, өмірдегі барлық шындықты бейнелеуді көздейді.

Хаттама жазушы №41 «Назерке» психологі: Айжанова А.К